

LIKENNERAITTIUSKAMPANJA 2011 - TIETOPAKETTI

Sisällys:

JOHDANTO

1. RATTIJUOPUMUKSEN EHKÄISEMINEN OSANA LIKENNETURVALLISUUSTYÖTÄ

2. PÄIHTEET LIKENTEESSÄ

Alkoholi

Huumeet ja lääkkeet

3. TAVOITTEENA PÄIHTEETÖN LIIKENNE

Lainsäädäntö

Valvonta

Rattijuopumuksen seuraamukset

Tiedotus, kampanjointi ja opetus

Alkolukko

LÄHTEET

JOHDANTO

Rattijuopumus on Suomen tieliikenteessä edelleen vakava turvallisuusongelma. Viime vuosina noin joka neljäs tieliikenteessä menehtynyt on kuollut onnettomuudessa, jossa joku osapuolista on ollut alkoholin vaikutuksen alainen. 2000-luvulla rattijuopumuksesta aiheutuneiden kuolemien osuus kaikista tieliikenteessä kuolleista on lisääntynyt. Joka neljännessä liikennekuolemassa kuljettaja on ollut rattijuoppo.

Ratsiatutkimusten mukaan liikennevirrassa noin joka 700. autoilijalla veren alkoholipitoisuus ylittää rattijuopumuksen rangaistavuuden rajan eli 0,5 promillea. Poliisin tietoon tulee vuosittain noin 23 000 rattijuoppoa. Rattijuoppojen osuudessa liikennevirrassa viime vuosina ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Kansainvälisesti vertaillen liikenne-raiitustilanne on Pohjoismaissa hyvä. Sen saavuttaminen on vaatinut lainsäädännön, valvonnan, tiedotuksen ja valistuksen vuosikymmeniä kestänyttä yhteistyötä. Tällä hetkellä väestö suhtautuu sekä Suomessa että muissa Pohjoismaissa kielteisesti kaikkien päihteiden käyttöön liikenteessä.

Vuosittain toteutettava liikenne-raiituskampanja on osa julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistä valistustyötä. Kampanjassa ovat mukana sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, poliisi, Liikenneturva ja Terveysten edistämisen keskus.

Tämä tietopaketti on laadittu liikenne-raiituskampanjan tausta-aineistoksi. Se antaa perustiedot liikenteeseen liittyvästä alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden käytöstä.

Lisätietoja:

www.liikenne-raiitus.fi

Kampanjan yhteyshenkilö:

Kehittämispäällikkö Ritva Varamäki, Terveysten edistämisen keskus,

ritva.varamaki@tekry.fi, puh. (09) 7253 0343, 040 530 2223

Ylitarkastaja Veli-Matti Risku, sosiaali- ja terveysministeriö, puh. (09) 1607 3855, 050 597 0452

Tiedottaja ylikonstaapeli Jussi Pohjonen, Liikkuva poliisi, puh. 071 878 2052, 040 770 7038

Tiedottaja Marjo Jäppinen, liikenne- ja viestintäministeriö, puh. (09) 1602 8329, 040 080 4730

Toimitusjohtaja Matti Järvinen, Liikenneturva, puhelin 0207 282 310

1. RATTIJUOPUMUKSEN EHKÄISEMINEN OSANA LIIKENNETURVALLISUUSTYÖTÄ

Liikenneturvallisuuksuunnitelma 2011–2014 tähtää tieliikenteen turvallisuuden parantamiseen. Tieliikenteessä visiona on välttyä kokonaan kuolemilta ja vakavilta loukkaantumisilta. Alkolukko on uusi keino estää juopuneen ajamaan lähteminen. Sen yleistymistä halutaan edistää. Rattijuopumusvalvontaa ja tiedottamista kehitetään kiinnijäämisriskin lisäämiseksi. Vaikeimpien uusimistapausten estämiseksi uusitaan ajoneuvon takavarikointi ja konfiskointi ohjeistusta. Myös yhteistyö eri hallinnonalojen ja eri sektoreiden välillä on keskeistä niin valtakunnallisella kuin alueellisella tasolla.

Liikenneturvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan useiden tahojen samanaikaisia ja toisiaan tukevia toimia. Liikenneturvallisuuksuustyössä tarvitaan vaikuttamista sekä liikenneympäristöön ja -välineisiin että liikenteessä mukana oleviin ihmisiin. Rattijuopumus on merkittävä liikenneturvallisuuksuriski ja siksi sen ehkäisemiseen tulee voimakkaasti panostaa. Ehkäisyssä keskeisiä keinoja ovat lainsäädäntö, valvonta, tiedotus ja valistus. Lähtulevaisuuksudessa rattijuopumuksuun ehkäisyssä käytetään apuna nykyistä enemmän myös teknisiä laitteita.

2. PÄIHTEET LIIKENTEESSÄ

2.1 Alkoholi

Vuosittain tieliikenteessä saa surmansa lähes 300 ihmistä. Rattijuopuun onnettomuuksissa kuolemantapauksu ja vammautumiset ovat tavallisempia kuin muissa onnettomuuksissa. Niissä kuolee vuosittain keskimäärin 81 ja loukkaantuu lähes tuhat henkeä (ka. 2006-2010). Tämä tarkoittaa, että joka neljäs liikenteen uhri on kuollut rattijuopumuksuonnettomuuksuudessa. Luku on samalla tasolla koko EU:n alueella.

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat vuonna 2009 yhteensä 229 kuolemaan johtanutta moottorikäyttöisen ajoneuvon onnettomuuksuuta, joista 55:ssä (25 %) jollakin osallisella kuljettajalla oli veressään alkoholia vähintään 0,5 ‰. Kevyen liikenteen onnettomuuksissa menehtyi 49, joista 14 oli alkoholionnettomuuksia (jollakin osallisella oli alkoholia veressään 0,5 ‰ tai enemmän).

Tutkijalautakuntien mukaan suurin osa kuolemaan johtaneista rattijuopumuksuonnettomuuksista sattuu viikonloppuisin, yön tunteina kesällä ja alkusyöksystä. Tavallisimmin kyseessä on ulosajo tai nokkakolari. Rattijuopumuksuun liittyy usein muitakin riskejä kuten ylinopeus, humalainen seurue ja vähäinen ajokokemus. Seurauksu ovat yleensä vakavia, koska myös turvavyön käyttö on harvinaista. Muissa päihdetapauksissa kuolee keskimäärin 11 ja loukkaantuu 80 ihmistä vuosittain.

Turvavyön käyttämättömyys on tutkimuksen mukaan yleistä rattijuopuun ja hänen matkustajiensa kuolinonnettomuuksissa. Tyypillistä näissä onnettomuuksissa oli myös rattijuopuun ajama ylinopeus, joka erityisesti korostui yksittäisonnettomuuksissa. Kuolemaan johtaneille alkoholionnettomuuksille on tyypillistä kuljettajien moniongelmaisuus, päihdehaitat liikenteessä ovat vain yksi tekijä. Peräti 85 prosenttia kuolinonnettomuuden viime vuonna aiheuttaneista rattijuopuista ylitti törkeän 1,2 promillen rajan. (VALTin tiedote 29.4.2011).

Yhdeksän kymmenestä rattijuopuista on miehiä. Naisten osuus on kuitenkin kasvanut viime vuosina. Rattijuopuista yli 60 prosenttia on alkoholin suurkuluttajia. Kolmanneksella on sairaudeksi luokiteltu päihderiippuvuus.

Tietoruutu

Rattijuopon profiili ei muutu, hän on tyypillisesti:

- 40–50-vuotias mies
- hän on ammattimies ja hänellä on vakinainen työpaikka, noin joka kymmenes rattijuoppo on ammattikuljettaja
- hän ajaa omalla autolla
- hänellä on ajokortti
- kilometrejä kertyy vuodessa 20 000 – 50 000
- hän jää kiinni joko meno- tai paluumatkalla kotiin, joka viides on menossa töihin
- hänellä on vaimo tai avovaimo
- hän on todennäköisesti jäänyt aiemminkin kiinni rattijuopumuksesta

Rattijuoppo ajaa useimmiten vahvassa humalassa. Yli puolet poliisin kiinni saamista rattijuopoista syyllistyy törkeään rattijuopumukseen. Poliisi saa tietoonsa rattijuopumustapauksia eri tavoin. Noin kolmanneksessa kaikista tapauksista ilmitulon syynä on liikennevahinko, -rikkomus tai poliisin huomion herättänyt poikkeava ajotapa. Sivulliset antavat ilmi noin kolmanneksen rattijuopoista ja kolmannes jää kiinni poliisin pitämässä ratsioissa.

Lisätietoa:

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet

<http://www.liikeneraittius.fi/onnettomuudetsu.html>

Rattijuopon profiili ja uusimisen riskitekijät. Tuloksia rattijuopumuksen esiintyvyydestä ja kehityksestä Uudenmaan ratsiatutkimuksesta vuosina 1990–2008.

<http://www.lintu.info/RATTIJUOPUMUS.pdf>

Rattijuopumuksen yleisyys

Luotettavimman kuvan rattijuopumuksen määrästä liikenteessä antavat tienvarsitutkimukset. Niissä kaikki tiettyyn tutkimuspaikkaan saapuneet kuljettajat puhallutetaan hengitysilman alkoholipitoisuuden määrittämiseksi. Viime vuosina noin joka 700. autoilija liikenteessämme on ollut rattijuoppo (veren alkoholipitoisuus oli 0,5 promillea tai yli). Alkoholin vaikutuksen alaisena (alkoholia veressä, mutta alle 0,5 promillea) on ajanut noin joka 160. kuljettaja.

Alkoholitapausten määrä liikennevirrassa on pysynyt viime vuosina lähes ennallaan. Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset ovat viime vuosina vähentyneet. On tärkeää huomioida, että myös huumaus- ja lääkeaineiden sekä päihteiden sekakäytön alaisena ajaminen käsitellään rattijuopumuksena. Törkeät rattijuopumukset vähenivät edellisvuodesta 9 prosenttia ja muut rattijuopumukset 11 prosenttia (2010 tilasto). Kaikkiaan rattijuopumuksia tuli ilmi 21 000 eli 10 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009 ja niiden määrä oli alimmillaan 1990-luvun puolivälin jälkeen. Kuitenkin poliisin tietoon on tänä vuonna (tammi-huhtikuu) tullut noin neljä prosenttia viime vuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän rattijuopumuksia. Liikkuva poliisi toivoo, että viime vuoden hyvä kehitys ei ole taittumassa! (Poliisin tiedote 6.6.2011)

Lisätietoa:

Tietoa alkoholijuomien kulutuksesta: <http://www.thl.fi/tilastot/alkoholinkulutus>

Alkoholi ja ajokyky

Alkoholin on useissa tutkimuksissa todettu lisäävän onnettomuusriskiä. Riski kasvaa kolminkertaiseksi kun veren alkoholipitoisuus nousee 0,8 promilleen ja 40-kertaiseksi, kun pitoisuus nousee 1,5 promilleen. Tutkimusten mukaan kuljettajan onnettomuusriski kasvaa jo pienillä veren alkoholipitoisuuksilla. Tarkkaavaisuuden jakamisen ongelmat alkavat jo 0,2 promillen alkoholipitoisuuksilla. Noin 0,4 promillen veren alkoholipitoisuuksilla alkaa havaintokenttä supistua, silmien kyky seurata liikkuvaa kohdetta heikentyä ja reaktionopeus hidastua. Todellisissa ajo-olosuhteissa tehdyt tutkimukset osoittivat, että pysähtymismatka piteni, virheellisten toimintojen määrä lisääntyi ja toimintakyky kriittisissä tilanteissa heikkeni. Alkoholi vaikuttaa myös arviointikykyyn. Humaltunut kuljettaja ottaa usein suurempia riskejä ja ajaa aggressiivisemmin kuin selvä ajaja.

Erityisesti nuorilla kuljettajilla on muita suurempi riski jo alhaisilla veren alkoholipitoisuuksilla. Alkoholi vaikuttaa voimakkaimmin niihin kuljettajan taitoihin, jotka eivät ajokokemuksen myötä ole vielä automatisoituneita. Nuorille kuljettajille on esimerkiksi USA:n joissakin osavaltioissa ja Itävallassa säädetty muita kuljettajia alhaisempi promilleraja. Promillerajan alentamisen seurauksena onnettomuudet vähenivät kolmanneksella, erityisesti vähenivät yöaikana tapahtuneet kuolemaan johtaneet tieltä suistumiset.

Lisätietoa:

Artikkeli verkkosivuilla: Pienten promillemäärien aiheuttama onnettomuusriskin kasvu

www.liikeneraittius.fi/tietopaketti.html

Artikkeli verkkosivuilla: Alkoholin poistuminen elimistöstä

www.liikeneraittius.fi/tietopaketti.html

Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttö

Alkoholi lamaa keskushermoston toimintaa ja keskushermostoa lamaanuttavien lääkkeiden nauttiminen samaan aikaan heikentää toimintakykyä entisestään. Joissakin tapauksissa tavallisen lääkeannoksen nauttiminen alkoholin kanssa voi johtaa paljon voimakkaampaan yhteisvaikutukseen kuin pelkkä erillisten vaikutusten yhteen laskeminen antaisi odottaa. Lääkkeitä käytetään tietoisesti humalan tehostajana, mutta sekakäyttöä esiintyy muutenkin. Monet alkoholin ongelmakuluttajat hoitavat juomisen aiheuttamia häiriöitä uni- ja rauhoittavilla lääkkeillä. Lääkeaineet eivät häviä elimistöstä yhtä nopeasti kuin niiden vaikutus lakkaa tuntumasta. Alkoholin nauttiminen voi johtaa odottamattomiin yhteisvaikutuksiin silloinkin, kun henkilö olettaa lääkkeen jo poistuneen elimistöstä.

2.2. Huumeet ja lääkkeet liikenteessä

Huume- ja lääkeaine tutkimuksissa uni- ja rauhoittavat lääkeaineet, pääasiassa bentsodiatsepiinit, ovat tavallisin löydösrhmä, mutta varsinaiset huumeet alkavat olla lähes yhtä yleinen löydös. Huumetapausten kokonaismäärä poliisin pyytämässä päihdetutkimuksista on kasvanut huomattavasti viimeisen 15 vuoden aikana. Kansanterveyslaitoksen tilastot osoittavat, että 80-luvun puoleen väliin asti huumetapauksia todettiin vuosittain korkeintaan muutama. Kahdeksankymmentäluvun loppupuolella alkoi jyrkkä nousu joka on nyt viime vuosina tasaantunut. Lääkkeiden käytössä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Vuonna 2010 poliisi lähetti huume- tai lääke-epäilyksen perusteella tutkittavaksi 4 532 kuljettajan verinäytteen. Tästä joukosta 79 % oli nauttinut lääke- tai huumausaineita. Bentsodiatsepiinejä oli käyttänyt 70 % tutkituista. Amfetamiineja oli käyttänyt 54,5 % sekä kannabista 32,3 %.

Suurin huumeiden/lääkkeiden käyttäjäryhmä oli 25–29-vuotiaat (1078 tapausta).

Huumausaineita käyttäneiden kuljettajien määrä oli kasvanut vuodesta 2009. Yleisimmin käytetyt huumeet olivat amfetamiini (2421 tapausta) ja kannabis (877). Metamfetamiinia löytyi 560 henkilöltä, MDPV 219 henkilöltä ja ekstaasia (MDMA) oli käyttänyt 116 kuljettajaa. MDA-löydös oli 82 kuljettajalla. Huumeiden nollaraja astui voimaan 1.3.2003, minkä jälkeen poliisin tietoon on tullut huomattavasti enemmän huumaantuneina ajaneita kuljettajia.

Yhä suurempi osa suomalaista käyttää rauhoittavia lääkkeitä ja unilääkkeitä. Osa käyttää lääkkeitä liian suurina annoksina ja osa päihtyykseen. Tavallisimmin väärinkäytetyt lääkkeet ovat rauhoittaviin ja unilääkkeisiin kuuluvat bentsodiatsepiinit (Diapam ym.). Tutkimusten mukaan rauhoittavia lääkkeitä lääkärin määräyksen vastaisesti käyttävien kuljettajien riski joutua onnettomuuksiin on lisääntynyt verrattuna lääkkeitä nauttimattomiin kuljettajiin.

Lisätietoa:

Huumeista liikenteessä: Artikkelit verkkosivuilla: www.liikenneraittius.fi/tietopaketti.html

Lääkkeistä liikenteessä: Artikkelit verkkosivuilla: www.liikenneraittius.fi/tietopaketti.html

Tietoa huumeista: www.paihdelinkki.fi/tietoiskut

Tilastotietoa alkoholista ja huumeista:

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/Paihdetilastovuosisikirja.htm>

3. TAVOITTEENA PÄIHTEETÖN LIIKENNE

Rattijuopumusongelmat ovat aina seurausta alkoholin käyttöön ja ajamiseen liittyvien tekijöiden ja niiden taustatekijöiden monimutkaisista vuorovaikutussuhteista. Jos rattijuopumuksen vastatoimenpiteet kohdistetaan vain harvoihin osatekijöihin, mahdollisuudet saavuttaa pysyviä muutoksia vähenevät. Kokemus on lisäksi osoittanut, että yleistä liikenneturvallisuutta lisäävät toimet vaikuttavat myös rattijuopumusongelmaan.

3.1. Lainsäädäntö

Moottoriajoneuvon kuljettaja syyllistyy rattijuopumukseen, jos hänen veressään on alkoholia vähintään 0,5 promillea tai 0,22 mg litrassa uloshengitysilmaa. Laki määrittelee rattijuopoksi myös henkilön, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmisteesta, jota kuljettajalla on oikeus käyttää.

Moottoriajoneuvon kuljettaja syyllistyy törkeään rattijuopumukseen, jos hänen veressään on alkoholia vähintään 1,2 promillea tai 0,53 mg litrassa uloshengitysilmaa tai hänen kykynsä tehtävän vaatimiin on tuntuvasti heikentynyt tai hän on käyttänyt muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia tai tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut.

3.2. Valvonta

Poliisi puhalluttaa vuosittain 1,2-1,8 miljoonaa autoilijaa. Arviolta vain joka kahdessadas rattijuoppo jää kiinni. Vuonna 2010 kiinni jääneitä rattijuoppoja oli 21 130, eli noin 58 rattijuoppoa päivässä. Poliisin tietoon tulleista rattijuopumustapauksista ei voida suoraan päätellä rattijuopumuksen yleisyyttä tai lisääntymistä liikenteessä. Ne kuvaavat lähinnä sitä, miten poliisi on toteuttanut valvontaa ja miten rattijuopumuksen ilmitulo on muuttunut.

Rattijuopumustutkinnan eteneminen

Tarkkuusalkometrit ovat korvanneet suureksi osaksi verikokeen. Prosessi nopeutuu, koska verikokeen tulosta ei tarvitse odottaa. Lisäksi vältetään ajokortin aiheettomilta poisotoilta. Rattijuopumuksesta epäilty viedään poliisilaitokselle, jossa hän puhaltaa tarkkuusalkometriin. Tulos saadaan välittömästi. Jos tulos osoittaa rattijuopumusrajojen ylittyneen, tapauksesta tehdään rikosilmoitus ja asia käsitellään oikeudessa. Verinäytteitä otetaan kuitenkin edelleen mm. silloin, kun kuljettaja kieltäytyy puhaltamasta tai ei kykene siihen.

Mikäli kuljettajassa on viitteitä huumaavien aineiden käytöstä, otetaan aina virtsa- ja verikoe. Poliisi täyttää epäilystä päihdetutkimuslomakkeen, jolla arvioidaan kuljettajan ajokykyä. Lisäksi lääkäri tekee epäillylle kliinisen päihdetutkimuksen ajokunnon arvioimiseksi.

3.3. Rattijuopumuksen seuraamukset

Rattijuopumus on aina rangaistavaa. Lyhytkin humaltuneena ajettu matka esimerkiksi parkkipaikalla voi johtaa tuomioon. Myös auton luovuttaminen juopuneelle on rikos. Rattijuopumuksesta tuomitaan sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Törkeästä rattijuopumuksesta rangaistaan vähintään 60 päiväsakolla tai enintään kahden vuoden vankeudella. Mahdolliset vamma- tai kuolemantuottamukset lisäävät rangaistuksen kokonaismäärää. Auton luovuttamisesta juopuneelle rangaistaan sakolla tai enintään vuoden vankeudella.

Yleensä rattijuopumustuomioissa kuljettaja määrätään myös ajokieltoon. Rattijuopumuksesta tuomittavan ajokiellon minimi on yksi kuukausi, törkeästä rattijuopumuksesta kolme kuukautta. Ajokielto on vähintään kuusi kuukautta, jos kuljettaja viiden vuoden sisällä syyllistyy uudelleen rattijuopumukseen. Minimiaika on yksi vuosi, jos kyseessä on törkeän rattijuopumuksen uusiminen. Rattijuoppo voi menettää oikeutensa liikenne- ja autovakuutuskorvauksiin. Törkeässä rattijuopumuksessa henkilö menettää korvaukset kokonaan. Lisäksi hän joutuu korvaamaan vakuutusyhtiölle summat, jotka yhtiö on maksanut matkustajille ja ulkopuolisille. Ajokorttia ei saa myöntää tai uudistaa päihteistä riippuvalle henkilölle, joka ei kykene olemaan ajamatta päihtyneenä. Aikaisemmin alkoholista riippuvaiseksi todetun henkilön ajokorttia ei uudisteta ilman lääkärin lausuntoa. Hoitoonohjaus tapahtuu poliisin ja terveydenhuoltohenkilöstön yhteistyönä.

Lisätietoa:

Päihderiippuvuus ja hoitoonohjaus: Artikkelit verkkosivuilla: www.liikennehaittius.fi/tietopaketti.html

3.4. Tiedotus, kampanjointi ja opetus

Lainsäädäntöä, valvontaa ja tiedotusta eri muodoissa pidetään tehokkaana yhdistelmänä myös rattijuopumuksen ehkäisyssä. Suomessa eri ministeriöt hoitavat lainsäädännön muutoksiin liittyvän tiedotuksen.

Kampanjoinnilla ja tiedotuksella on pystytty vaikuttamaan epäviralliseen sosiaaliseen normiin. Rattijuopumus- ja sittemmin liikenneraittiuskampanjoita on harjoitettu Suomessa yhtäjaksoisesti jo yli 15 vuoden ajan.

Rattijuopumus on ilmiö, jossa lailla (eli virallisella normilla) on hyvät edellytykset muodostua myös käyttäytymissäännöksi (eli epäviralliseksi sosiaalseksi normiksi ja henkilökohtaiseksi normiksi). Voimakas yleinen käsitys siitä, mikä on oikein ja mikä väärin, vaikuttaa käyttäytymiseemme jopa ohi omien asenteidemme. Näin sosiaalisen normin vahvistaminen ja virallisen normin kehittäminen ovat olleet keinoja vaikuttaa rattijuopumuksen määrään. Sosiaalisen normin vahvistaminen on tarjonnut myös väylän vaikuttaa alkoholiongelmaisiin kuljettajiin; koska vahva sosiaalinen normi johtaa sosiaaliseen kontrolliin, kanssaihmiset pyrkivät estämään humalassa ajon tai ilmiantavat rattijuopon.

Opetus ja kasvatus ovat päteviä tapoja ohjattaessa käyttäytymistä. Hyvin suunnitellulla opetuksella on mahdollisuuksia antaa aineksia tulevien kuljettajien alkoholiasenteisiin ja näin vaikuttaa rattijuopumusongelmaan tulevaisuudessa. Myöhemmässä vaiheessa vaikuttaminen on paljon vaikeampaa perinteen jo siirryttyä seuraavan sukupolven käytännöksi ja ongelmaksi.

Perinteisen mainonnan sateenvarjon alla kampanjointia on rytmitetty mm. rattijuopumusta koskevien lainuudistusten, valvontalaitteiden hankkimisen ja poliisin valvontaoperaatioiden mukaan. Kampanjat muodostavat sisällöltään johdonmukaisen ketjun, jossa kukin lenkki on muokattu oman aikansa rattijuopumustilanteen, liikenneajattelun ja käytettävissä olevien keinojen mukaan. Perusasiat ovat pysyneet jotakuinkin muuttumattomana. Niitä ovat perustietämys alkoholista liikenteessä, kiinnijoutumisriski, rattijuopumuksen monet seuraukset, sen paheksuttavuus sekä ongelman hallinta- ja vastuukysymykset.

Lisätietoa:

Liikenneraittiuskampanjan historia: Artikkelit verkkosivuilla: www.liikenneraittius.fi/tietopaketti.html

3.5. Alkolukko

Laki alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta astui voimaan 1.7.2008 ja sillä vakinaistettiin vuonna 2005 alkaneen kokeilun periaatteet. Alkolukolla valvottu ajo-oikeus on vapaaehtoinen vaihtoehto rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta määrättävälle ehdottomalle ajokiellolle. Ajo-oikeuden valvonta on noin kolmivuotinen tuomioistuimen päätöksestä riippuen. Alkolukko on laite, joka estää ajoneuvon käynnistymisen, jos kuljettajan hengitysilmassa on alkoholia veren 0,2 promillen pitoisuutta vastaava määrä. Lisäksi kuljettajan on puhallettava laitteeseen satunnaisesti ajon aikana. Varsinainen ajokortti otetaan koetusajaksi valvottavalta pois. Hänelle myönnetään alkolukkoajokortti, joka oikeuttaa kuljettamaan vain sitä ajoneuvoa, johon laite on asennettu. Alkolukolla varustettua ajoneuvoa saavat kuitenkin ajaa myös muut henkilöt kuin valvottava.

Alkolukon ainoa käyttökohde ei ole rattijuopumukseen syyllistyneet kuljettajat, vaan kyseessä on ajoneuvon yksi turvalaite, joka varmistaa kuljettajan ajokunnon ja siten ennaltaehkäisee onnettomuuksia. On odotettavissa, että alkolukon käyttö osana ammattiliikenteen laadunvarmistusta laajenee merkittävästi tulevina vuosina. Alkolukon avulla yritykset ja yhteisöt voivat varmistaa henkilöiden tai tavaroiden turvallisen kuljetuksen ja myös ehkäistä mahdollisesta rattijuopumustapauksesta koituvia seuraamuksia, kuten negatiivista julkisuutta. Alkolukon avulla myös yksityishenkilöt voivat varmistua ajokunnostaan.

Laki alkoholikon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa tulee voimaan 1.8.2011, jonka jälkeen koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on käytettävä alkoholilla varustettuja ajoneuvoja.

LÄHTEET

Seuraavassa on lueteltu tässä tietopakettissa käytettyjä ja muita käyttökelpoisia lähteitä.

- Alcohol Alert: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism No. 31 PH 362 January 1996; www.niaaa.nih.gov/publications/aa31.htm
- Alcohol Alert: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism No. 25 PH 351 July 1994; www.niaaa.nih.gov/publications/aa25.htm
- Alkoholijuomien kulutus ja akuutit haitat. Tutkimusseloste. Nro 25, maaliskuu. Alko-yhtiöt. 1995.
- A-klinikkasäätiön päihdelinkki: www.paihdelinkki.fi
- Liikenneturvan tiedotteet: www.liikenneturva.fi
- Liikenneturvan julkaisuja: www.liikenneturva.fi/suomi/tutkimus/Erillisselvitykset/koostesivu.htm
- Lillsunde Pirjo, Seppä Heikki: Päihteiden esiintyminen liikenteessä, Liikenneviikko 3/2004
- Lillsunde Pirjo, Luntiala Pertti, Penttilä Antti, Seppä Heikki: Huumausaineiden käytön tunnistaminen tieliikenteessä. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 14, 2001.
- Lillsunde Pirjo, Luntiala Pertti, Seppä Heikki: Huumaantuneena ajavien kuljettajien tienvarsitestauskokeilu
- Mäki Martti ja Haukkala Ari: Alkoholi liikenteessä Onko rattijuoppous muuttunut nykyisen alkoholilain aikana?
- Poliisi tiedottaa tieliikenteestä - Rattijuopumus on rikos. Sisäasiainministeriö. 1997.
- Portman Maria, Penttilä Antti, Haukka Jari, Eriksson Peter, Gunnar Teemu, Kuoppasalmi Kimmo, Koskimaa Heikki: Rattijuopon profiili ja uusimisen riskitekijät. Tuloksia rattijuopumuksen esiintyvyydestä ja kehityksestä Uudenmaan ratsiatutkimuksesta vuosina 1990–2008. Liikenneturva ja Kansanterveyslaitos, lokakuu 2000.
- Päihteet ja ajokortti. Rattijuoppojen hoitoonohjausprojektin loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. Selvityksiä 2001:8. Edita Oyj. Helsinki.
- Päihdetilastollinen vuosikirja 2010. Alkoholi ja huumeet. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/85338d3b-c126-4914-9384-d5847d59d598>
- Rajalin Sirpa, Lillsunde Pirjo, Penttilä Antti, Portman Maria, Luntiala Pertti, Nevala Pentti, Mäki Martti: Huumeiden ja lääkkeiden käyttö liikennevirrasta todetuilla rattijuopoilla, Liikenneturvan tutkimusmonisteita 85/2000
- Rajalin Sirpa ja Hämäläinen Vesa: Rattijuopumuksen torjunta käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Alkoholipolitiikka 6/1987
- Rajalin Sirpa: Ongelmakuljettajat osa 1, Rattijuopot ongelmakuljettajina, Liikenneturvan tutkimuksia 95/1988
- Rajalin Sirpa: Onko päihtyneenä ajaminen 1990-luvulla vähentynyt. Liikenneviikko 3/2000
- Rajalin Sirpa: Promillerajan alentaminen 0,5:stä 0,2:een promilleen, Liikenneturvan erillisselvitys 2007
- Rajalin Sirpa: Rattijuopumus Suomessa, Liikenneturvan tutkimusmonisteita 99/2004
- Rajalin Sirpa Helsingin Sanomien pääkirjoitussivun Vieraskynä-palstalla 25.5.2007
- ROSITA. Kooste Suomen osuudesta EU:n Rosita –projektissa. Sisäasiainministeriö, Kansanterveyslaitos, liikenne- ja viestintäministeriö, Helsingin yliopiston oikeustieteen laitos. Makeprint Oy. 2002.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos: <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/Alkoholitilanne.htm>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: www.thl.fi/tilastot/alkoholinkulutus
- Tilastokeskus: www.tilastokeskus.fi